

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/182/161/94

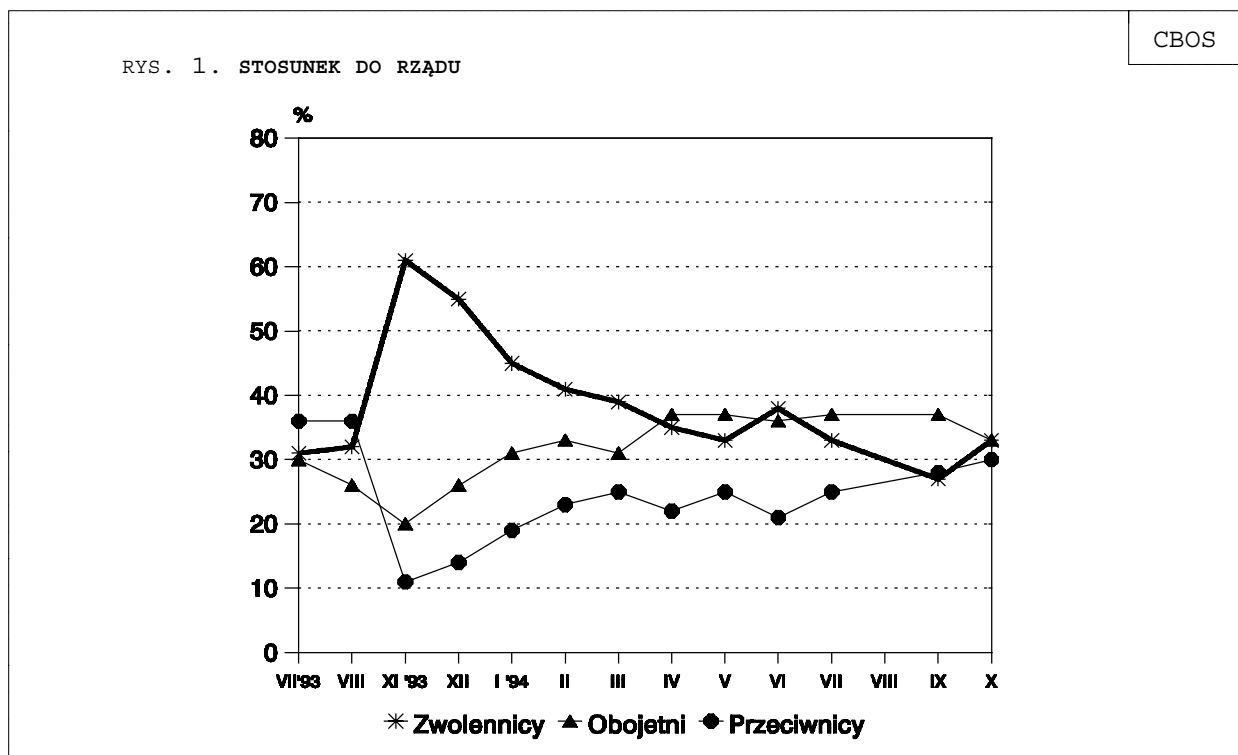
STOSUNEK DO RZĄDU – PAŹDZIERNIK '94

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Narastające konflikty polityczne na najwyższych szczeblach władzy nie wpłynęły na pogorszenie - przynajmniej do końca pierwszej dekady października¹ - ogólnej oceny rządu Waldemara Pawlaka. W ciągu ostatniego miesiąca liczba zwolenników rządu nawet nieco wzrosła, wracając - po wrześniowym załamaniu - do poziomu z lipca bieżącego roku.

Dość znaczne zmiany nastąpiły natomiast w poparciu, jakim cieszy się rząd w poszczególnych grupach społecznych. Przede wszystkim znacznie wzrosła - malejąca w poprzednich miesiącach - liczba zwolenników rządu wśród rolników i ogółu mieszkańców wsi, a także pracowników umysłowych niższego szczebla. Spadła natomiast wśród kadry kierowniczej i inteligencji.

¹ Sondaż "Aktualne problemy i wydarzenia" (53) przeprowadzono w dniach 6-10 października '94 na liczącej 1184 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Obecnie ponownie rząd ma najwięcej zwolenników na wsi, a szczególnie wśród rolników oraz wśród osób o poglądach lewicowych². Najwięcej przeciwników rządu jest natomiast wśród mieszkańców wielkich miast, osób z wyższym wykształceniem, należących do inteligencji i kadry kierowniczej oraz wśród badanych o poglądach prawicowych. Równocześnie poparcie dla rządu jest tym większe, im większy stopień zainteresowania polityką.

Zrozumiałe, że najwięcej zwolenników rządu spotykamy wśród sympatyków partii wchodzących w skład obecnej koalicji. Warto jednak zwrócić uwagę, że znaczące grupy zwolenników rządu są także wśród osób popierających partie opozycyjne, przy czym najmniej jest ich wśród sympatyków UW.

Tabela 1

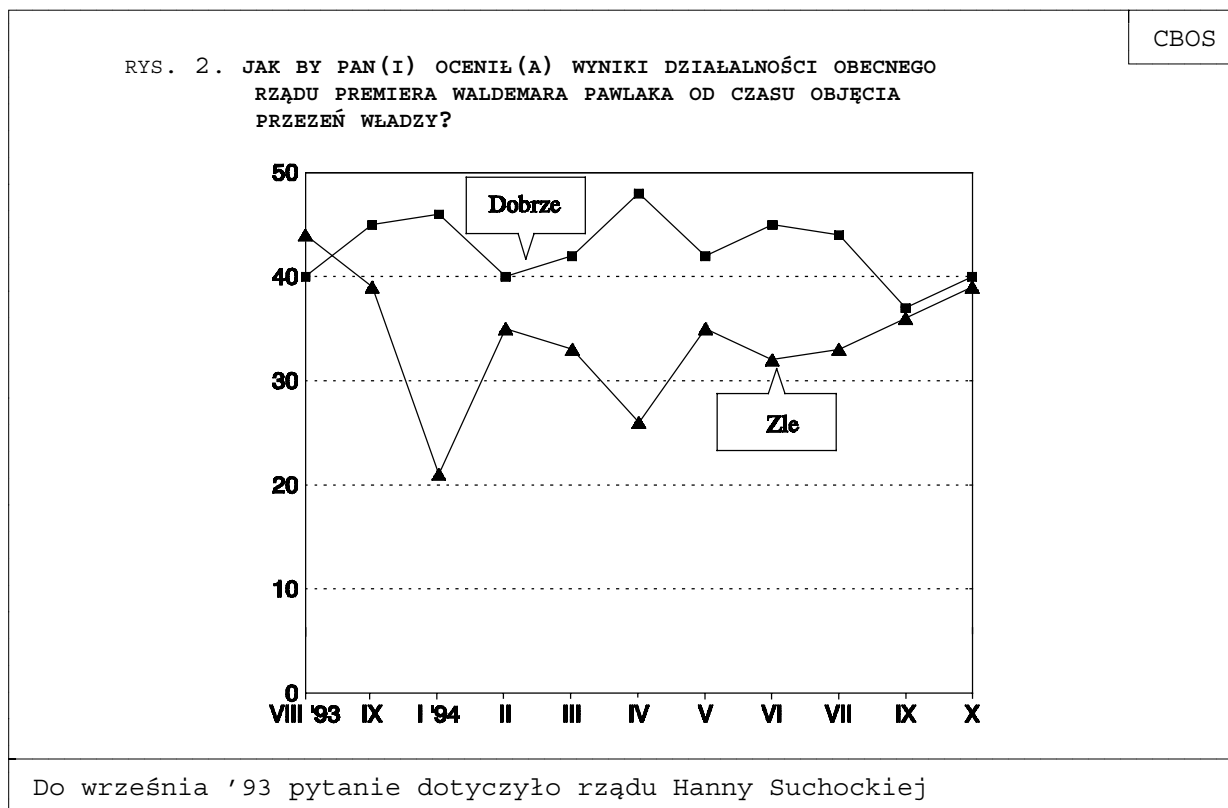
w procentach

Sympatycy partii ³	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	przeciwnicy	obojętni	Trudno powiedzieć
PSL	67	6	23	4
SLD	64	14	21	1
"Solidarność"	37	39	22	2
KPN	34	33	33	-
UP	30	40	27	3
BBWR	26	58	16	-
Partie prawicy pozaparlamentarnej	25	42	31	2
UW	12	68	18	2

Równocześnie nastąpiła pewna polaryzacja **ogólnych ocen pracy** rządu. Wzrosła liczba badanych oceniających tę pracę zarówno pozytywnie, jak i negatywnie; zmniejszyła się natomiast nie mających zdania w tej sprawie.

² Zob. tabele aneksowe.

³ Określeni na podstawie deklaracji o gotowości głosowania na daną partię w przypadku, gdyby w najbliższym czasie odbyły się wybory parlamentarne.

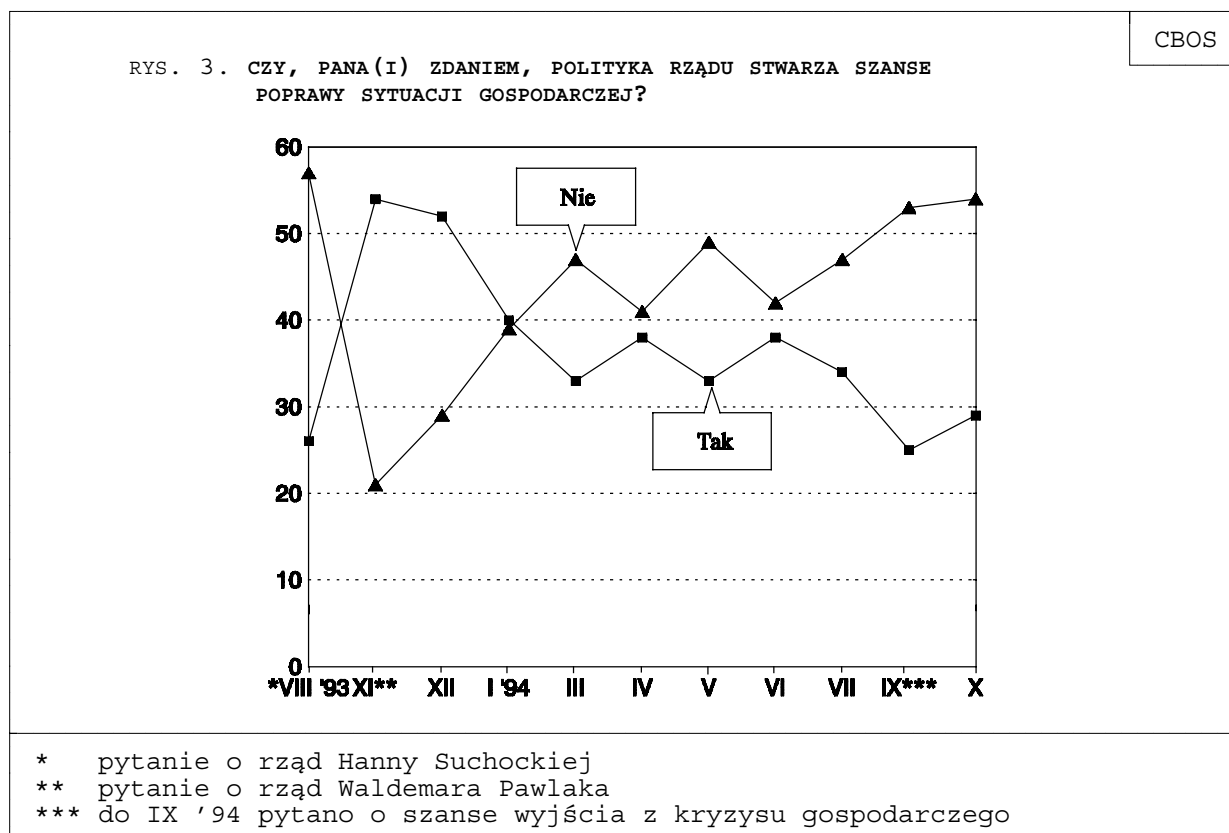
Pozytywne oceny pracy rządu występują najczęściej w tych samych grupach społeczno-demograficznych, w których ma on największe poparcie. Lepiej niż pozostali badani oceniają pracę rządu osoby o poglądach lewicowych. Inaczej natomiast niż w przypadku poparcia dla rządu kształtuje się związek oceny jego pracy z zainteresowaniem polityką - im jest ono większe, tym ocena bardziej krytyczna.

Głębsza analiza wykazała, że stosunek do rządu i ocena jego pracy są przede wszystkim zdeterminowane przez sympatie i poglądy polityczne, a w mniejszym stopniu - przez czynniki społeczno-demograficzne - miejsce zamieszkania, przynależność społeczno-zawodową i wykształcenie. Te ostatnie z kolei są silniej związane z oceną efektów pracy rządu niż z deklarowaniem się w charakterze jego zwolenników bądź przeciwników.

Tabela 2

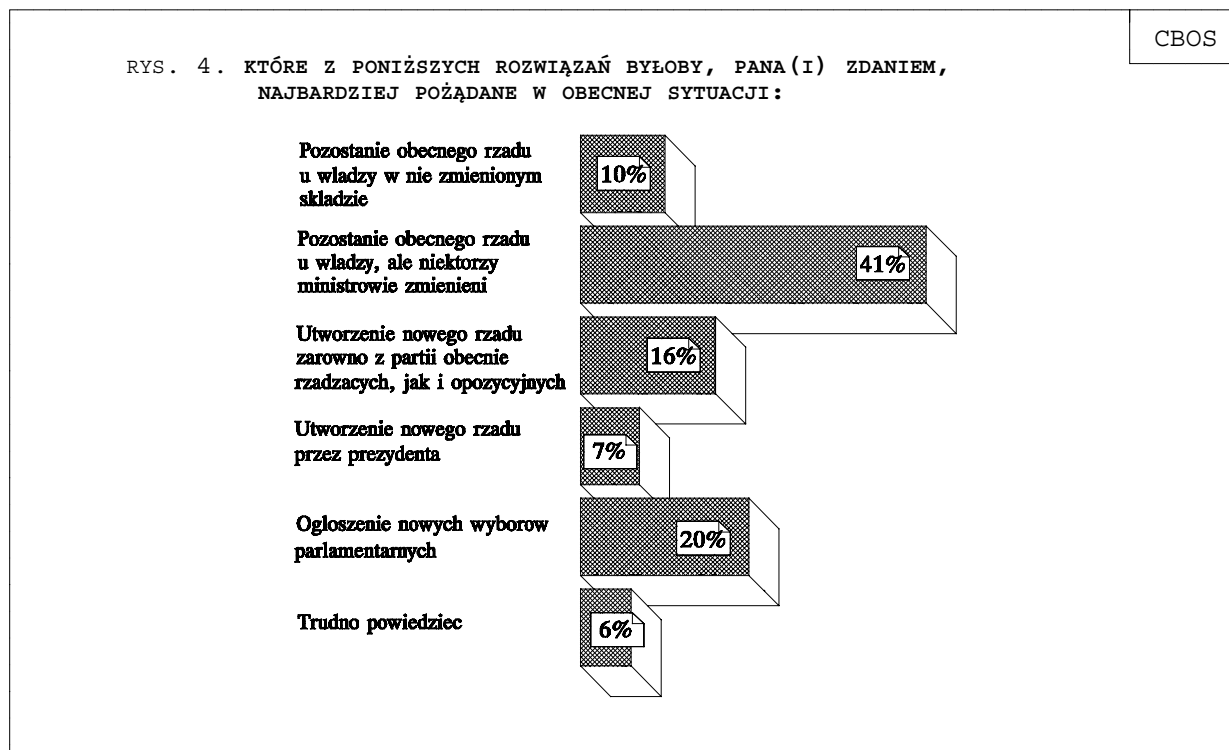
Poglądy i cechy badanych	Siła związku ⁴ z:	
	poparciem dla rządu	oceną pracy rządu
Sympatie polityczne	.268	.263
Zainteresowanie polityką	.214	.181
Poglądy polityczne	.202	.232
Wykształcenie	.137	.148
Przynależność społeczno-zawodowa	.134	.150
Miejsce zamieszkania	.101	.141

W porównaniu z początkiem września wzrósł nieco optymizm związany z polityką gospodarczą rządu. Nadal jednak ponad połowa respondentów uważa, że nie stwarza ona szans poprawy sytuacji gospodarczej kraju.

Badanym przedstawiono również kilka rozwiązań, z których mieli wybrać jedno, najbardziej pożądane w obecnej sytuacji politycznej kraju.

⁴ Mierzona współczynnikiem V Cramera.

Połowa badanych za najlepsze rozwiązanie uważa pozostanie obecnego rządu u władzy, choć zdecydowana większość z nich chętnie widziałaby zmianę niektórych ministrów. Należy jednak zwrócić uwagę, że w stosunku do lutego br. dwukrotnie wzrosła liczba osób, których zdaniem najlepszym wyjściem jest ogłoszenie nowych wyborów parlamentarnych. Wówczas za taką ewentualnością opowiadał się co dziesiąty badany, obecnie co piąty.

W porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w maju br. odsetki respondentów oceniających działania rządu jako wzmacniające bądź osłabiające państwo nie zmieniły się w sposób istotny statystycznie.

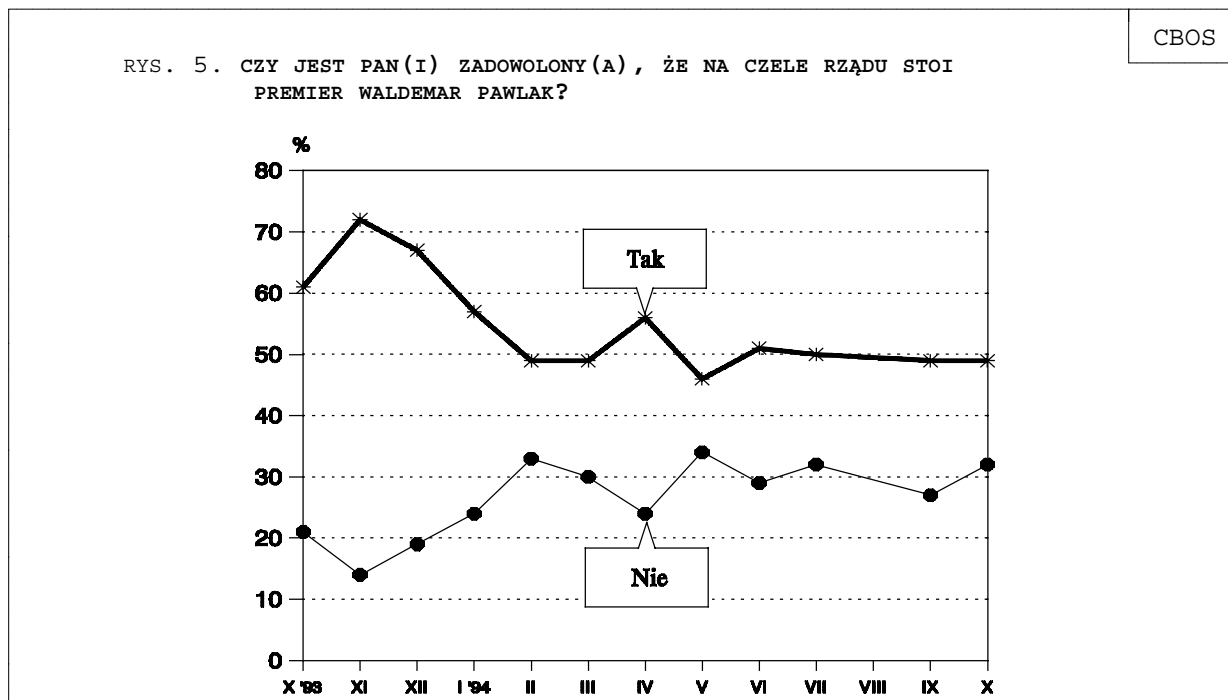
Tabela 3

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, działania rządu wzmacniają czy też osłabiają państwo	Wskazania respondentów według terminów badań:						
	VI '92*	I '93	V '93	VI '93**	III '94***	V '94	X '94
Wzmacniają	7	43	26	26	39	33	31
Oslabiają	63	26	50	48	33	34	36
Trudno powiedzieć	29	31	24	26	29	33	33

* Dane dotyczą rządu premiera Jana Olszewskiego
 ** Badania do czerwca '93 dotyczą rządu premier Hanny Suchockiej
 *** Badania od marca '94 dotyczą rządu premiera Waldemara Pawlaka

Nastąpiła pewna polaryzacja stosunku do premiera Waldemara Pawlaka. Liczba osób zadowolonych z tego, że stoi on na czele rządu, od kilku miesięcy nie ulega zmianie - stanowią oni około połowy badanych. Zwiększyła się natomiast w ostatnim miesiącu liczba niezadowolonych.

Nadal najwięcej zwolenników ma premier wśród mieszkańców wsi, rolników, badanych o poglądach lewicowych. Akceptacja jego osoby rośnie wraz z wiekiem respondentów, maleje zaś w miarę wzrostu ich wykształcenia. Zadowolenie z tego, że premierem jest Waldemar Pawlak, dominuje wśród osób deklarujących średnie lub małe zainteresowanie polityką. Natomiast wśród badanych o dużym zainteresowaniu polityką zdania na ten temat są podzielone.

Tablęla 4

Poglądy i cechy badanych	Siła związku z zadowoleniem z osoby premiera ⁵
Miejsce zamieszkania	.216
Poglądy polityczne	.198
Grupa społeczno-zawodowa	.190
Wykształcenie	.164
Zainteresowanie polityką	.150

⁵ Mierzona współczynnikiem V Cramera.

Spośród czynników uwzględnionych w badaniu zadowolenie z tego, że premierem jest Waldemar Pawlak, najsilniej jest zdeterminowane przez miejsce zamieszkania respondentów.

★

★

★

W ciągu ostatniego miesiąca zarówno stosunek do rządu, jak i ocena jego pracy nieznacznie się poprawiły. Znamienne, że poprawa ta nastąpiła przede wszystkim wśród rolników i ogółu mieszkańców wsi, czyli w grupach, które od początku funkcjonowania obecnego rządu stanowiły jego zasadniczą bazę społeczną.

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Stosunek do rządu

(%)

	Zwolennicy	Przeciw- nicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	30	33	4	1183
Płeć					
Mężczyźni	39	30	29	2	564
Kobiety	28	30	36	6	619
Wiek					
do 24 lat	41	28	27	4	155
25-34	25	38	34	3	217
35-44	33	32	32	3	252
45-54	34	33	32	1	170
55-64	38	27	32	4	186
65 lat i więcej	31	22	38	10	201
Miejsce zamieszkania					
Wieś	38	24	33	6	454
Miasto do 20 tys.	30	30	35	6	146
od 21 do 100 tys.	29	29	37	5	208
101-500 tys.	33	33	31	2	215
501 tys. i więcej mieszk.	27	45	27	1	160
Region					
Północny	36	25	37	3	112
Zachodni	37	34	27	2	130
Środkowozachodni	37	27	33	3	180
Środkowy	33	33	29	5	215
Wschodni	34	24	38	4	158
Południowo-wschodni	25	31	37	7	192
Południowo-zachodni	32	33	31	4	196
Wykształcenie					
Podstawowe	33	21	38	8	415
Zasadnicze zawodowe	36	28	33	3	315
Średnie	31	37	30	2	371
Wyższe	31	52	17	0	81
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	46	24	1	63
Prac.umysł.niż.szczebla	35	38	27	0	112
Pracownicy fiz.- umysł.	38	37	23	2	69
Robotnicy wykwalifikowani	32	35	30	3	124
Robotnicy niewykwalifik.	35	21	38	6	58
Rolnicy	48	17	31	4	84
Prywatni przedsiębiorcy	34	36	30	0	61
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	33	25	36	6	378
Uczniowie i studenci	31	31	32	6	53
Bezrobotni	31	28	33	7	104
Gospodynie domowe i inni	17	36	45	2	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	30	30	34	7	102
750 tys. - 1249 tys.	34	26	32	8	213
1250 tys. - 1749 tys.	31	32	36	2	201
1750 tys. - 2249 tys.	38	25	34	3	222
2250 tys. i powyżej	31	35	30	3	422
Ocena własnych war. mater.					
Złe	29	33	33	6	454
Średnie	36	28	33	3	563
Dobre	36	30	32	3	165
Zainteresowanie polityką					
Duże	45	33	20	1	130
Średnie	41	35	23	2	504
Małe lub żadne	23	25	45	7	548
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	26	23	40	11	81
Raz w tygodniu	32	31	34	4	690
Kilka razy w roku	36	29	32	3	304
W ogóle nie uczestniczy	39	34	24	3	108
Poglądy polityczne					
Lewica	51	26	21	2	254
Centrum	33	30	35	2	363
Prawica	24	50	24	1	234
Trudno powiedzieć	26	19	46	9	330

Tabela 2. Ogólna ocena wyników działalności rządu premiera Waldemara Pawlaka

	(%)			
	Dobra	Zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	39	22	1183
Płeć				
Mężczyźni	41	42	17	563
Kobiety	38	36	26	620
Wiek				
do 24 lat	44	33	23	155
25-34	38	46	17	217
35-44	36	40	23	251
45-54	41	45	13	170
55-64	39	40	21	186
65 lat i więcej	42	26	32	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	48	31	21	453
Miasto do 20 tys.	28	46	27	146
od 21 do 100 tys.	34	37	29	208
101-500 tys.	43	41	17	215
501 tys. i więcej mieszk.	29	52	19	161
Region				
Północny	37	46	17	111
Zachodni	43	41	17	131
Środkowozachodni	44	34	21	180
Środkowy	32	45	24	215
Wschodni	42	29	30	158
Południowo-wschodni	40	40	20	192
Południowo-zachodni	40	37	23	196
Wykształcenie				
Podstawowe	42	27	30	415
Zasadnicze zawodowe	43	41	16	314
Średnie	35	45	20	373
Wyższe	32	56	12	81
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	62	15	63
Prac.umysł.niż.szczebła	43	46	11	112
Pracownicy fiz.- umysł.	48	39	13	69
Robotnicy wykwalifikowani	39	42	18	124
Robotnicy niewykwalifik.	39	40	21	58
Rolnicy	49	35	15	84
Prywatni przedsiębiorcy	30	42	29	60
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	41	32	28	379
Uczniowie i studenci	32	30	38	53
Bezrobotni	46	33	21	104
Gospodynie domowe i inni	28	51	21	76
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł.	47	32	20	102
750 tys. - 1249 tys.	45	30	24	213
1250 tys. - 1749 tys.	37	35	28	201
1750 tys. - 2249 tys.	41	38	21	221
2250 tys. i powyżej	35	46	18	424
Ocena własnych war. mater.				
Złe	37	39	23	456
Średnie	40	39	21	562
Dobre	43	34	22	165
Zainteresowanie polityką				
Duże	39	50	11	131
Średnie	47	40	13	505
Małe lub żadne	33	35	33	547
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	40	29	31	80
Raz w tygodniu	39	38	22	690
Kilka razy w roku	41	38	21	305
W ogóle nie uczestniczy	36	49	15	109
Poglądy polityczne				
Lewica	58	28	15	255
Centrum	37	43	19	363
Prawica	34	56	10	235
Trudno powiedzieć	32	30	39	330

Tabela 3. Czy polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	53	18	1183
Płeć				
Mężczyźni	35	54	12	563
Kobiety	23	53	24	620
Wiek				
do 24 lat	25	54	20	155
25-34	23	62	15	217
35-44	31	53	16	251
45-54	30	58	11	170
55-64	33	51	16	186
65 lat i więcej	29	42	28	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	50	20	453
Miasto do 20 tys.	23	56	21	146
od 21 do 100 tys.	32	49	19	208
101-500 tys.	30	56	13	215
501 tys. i więcej mieszk.	23	64	13	161
Region				
Północny	33	57	10	111
Zachodni	24	58	18	131
Środkowozachodni	32	49	18	180
Środkowy	24	57	19	215
Wschodni	31	42	27	158
Południowo-wschodni	30	54	17	192
Południowo-zachodni	27	58	15	196
Wykształcenie				
Podstawowe	26	46	28	415
Zasadnicze zawodowe	33	53	14	314
Średnie	27	60	13	373
Wyższe	30	63	8	81
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	28	68	4	63
Prac.umysł.niż.szczebła	23	62	15	112
Pracownicy fiz.- umysł.	42	49	9	69
Robotnicy wykwalifikowani	29	54	17	124
Robotnicy niewykwalifik.	30	61	9	58
Rolnicy	38	50	12	84
Prywatni przedsiębiorcy	29	53	18	60
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	29	48	23	379
Uczniowie i studenci	24	46	29	53
Bezrobotni	27	53	20	104
Gospodynie domowe i inni	15	64	22	76
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł.	30	49	21	102
750 tys. - 1249 tys.	28	51	22	213
1250 tys. - 1749 tys.	25	56	19	201
1750 tys. - 2249 tys.	29	53	18	221
2250 tys. i powyżej	31	54	15	424
Ocena własnych war. mater.				
Złe	24	56	19	456
Średnie	30	52	18	562
Dobre	35	52	13	165
Zainteresowanie polityką				
Duże	40	52	8	131
Średnie	34	56	10	505
Małe lub żadne	21	51	28	547
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	36	31	80
Raz w tygodniu	27	55	18	690
Kilka razy w roku	32	51	17	305
W ogóle nie uczestniczy	25	62	13	109
Poglądy polityczne				
Lewica	45	42	13	255
Centrum	25	61	14	363
Prawica	24	67	9	235
Trudno powiedzieć	23	44	33	330

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Waldemar Pawlak?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	32	19	1184
Płeć				
Mężczyźni	51	35	15	564
Kobiety	48	29	23	620
Wiek				
do 24 lat	43	33	24	155
25-34	44	40	16	217
35-44	48	33	19	252
45-54	51	32	17	170
55-64	50	32	18	186
65 lat i więcej	60	19	22	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	64	19	17	454
Miasto do 20 tys.	38	37	25	146
od 21 do 100 tys.	43	30	27	208
101-500 tys.	46	38	16	215
501 tys. i więcej mieszk.	30	56	14	161
Region				
Północny	44	39	17	112
Zachodni	51	34	16	131
Środkowozachodni	50	30	20	180
Środkowy	40	37	23	215
Wschodni	62	19	19	158
Południowo-wschodni	53	30	17	192
Południowo-zachodni	47	34	19	196
Wykształcenie				
Podstawowe	58	20	22	415
Zasadnicze zawodowe	53	30	17	315
Średnie	41	41	19	373
Wyższe	30	56	14	81
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	30	54	16	63
Prac. umysł. niż. szczebla	37	43	20	112
Pracownicy fiz. - umysł.	55	33	12	69
Robotnicy wykwalifikowani	54	32	15	124
Robotnicy niewykwalifik.	49	33	18	58
Rolnicy	71	17	12	84
Prywatni przedsiębiorcy	36	45	19	61
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	54	24	22	379
Uczniowie i studenci	37	44	19	53
Bezrobotni	52	25	24	104
Gospodynie domowe i inni	38	39	23	76
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł.	70	17	13	102
750 tys. - 1249 tys.	54	23	23	213
1250 tys. - 1749 tys.	51	29	20	201
1750 tys. - 2249 tys.	47	28	26	222
2250 tys. i powyżej	43	43	14	424
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	30	23	456
Średnie	52	30	18	563
Dobre	48	40	12	165
Zainteresowanie polityką				
Duże	45	47	9	131
Średnie	52	35	13	505
Małe lub żadne	48	25	27	548
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	52	24	24	81
Raz w tygodniu	53	28	19	690
Kilka razy w roku	42	39	18	305
W ogóle nie uczestniczy	44	39	17	109
Poglądy polityczne				
Lewica	58	31	11	255
Centrum	50	36	14	363
Prawica	43	43	14	235
Trudno powiedzieć	47	19	34	330